

Motto: Gelijk gij wilt, dat u de menschen
doen zullen, doe gij hun desgelijks.

LM
8064

1911

DE NATIONALE VROUWENRAAD
VAN NEDERLAND.

No. 3.

DRUKKERIJ „HUMANITAS” - DEN HAAG - 1911.

DE NATIONALE VROUWENRAAD VAN NEDERLAND.

LM
p 64

1911

Wat de Nationale Vrouwenraad van Nederland is, welk doel hij nastreeft, wat hij reeds heeft tot stand gebracht en wat hij voor de toekomst hoopt te zijn, kan zelfs thans, nu hij reeds meer dan een dozijn jaren oud is, niet van algemeene bekendheid worden geacht. Er zij hier dus nog eens aan herinnerd, dat hij is voortgekomen uit die werkwaardige Nationale Tentoonstelling van Vrouwenarbeid, die in het jaar 1898 te 's-Gravenhage is gehouden en dat hij zijne oprichting dankt aan het toen algemeen gevoelde verlangen naar een blijvend middelpunt, naar eene aanleiding tot geregelde samenkomst voor al die vrouwen, welke de arbeid aan die Tentoonstelling had samengebracht, maar die na sluiting daarvan weder zonder eenig onderling verband uit elkander moesten gaan, juist nu zij de waarde en de beteekenis van onderlinge aanéénsluiting zoo diep waren gaan gevoelen.

Nog in het Tentoonstellingsjaar zelf, in October 1898, is de Nationale Vrouwenraad opgericht en reeds weinige maanden later, op 15 Maart 1899, werden zijne Statuten vastgesteld. Het eerste Artikel dier Statuten, waarin het doel wordt omschreven, luidt:

„De Nationale Vrouwenraad, uitgaande van de meening „dat man en vrouw elkanders werk op ieder gebied „moeten aanvullen, zullen zij in waarheid het werk van „den volkomen mensch tot stand brengen, wenscht de „vrouwen van Nederland te organiseeren en het werk „van allen te vereenigen, ten einde aller streven met „bewustzijn te richten op het verwezenlijken van deze „volledige samenwerking.”

De Raad tracht dit doel te bereiken door het samenvoegen van alle Vereenigingen, die arbeiden aan de verbetering van den zedelijken, maatschappelijken, economischen en rechts-toestand van de Nederlandsche vrouw in het bijzonder en

van het Nederlandsche volk in het algemeen; door het uitgeven van geschriften; door het indienen van adressen bij plaatselijke, provinciale en nationale regeeringslichamen. Leden van den Vrouwenraad kunnen zijn: vereenigingen, bonden, genootschappen, en vennootschappen in wier bestuur steeds ten minste ééne vrouw zitting heeft. Personen kunnen als voorstanders(sters) toetreden. De vergaderingen zijn niet openbaar; maar ieder lid eener aangesloten vereeniging heeft er toegang en mag aan de besprekingen deel nemen. Stemrecht hebben alleen de afgevaardigden der aangesloten vereenigingen, wier vertegenwoordigsters samen een Algemeen Bestuur vormen. Het Dagelijksch Bestuur bestaat uit zeven leden, die vijf jaren zitting hebben; zij zijn niet onmiddellijk herkiesbaar.

Iedere vereeniging, die zich aansluit bij den Raad, blijft volkomen vrij, wordt door niets gebonden. Ten einde den Leden eene volstrekte onafhankelijkheid te waarborgen, moeten op de algemeene vergaderingen alle principieele besluiten worden genomen met volstrekte éénstemmigheid. (Statuten Art. XII). Ééne enkele stem tegen is voldoende om een voorstel te doen verwerpen. Geene enkele vereeniging loopt dus ooit gevaar om, zij het slechts indirect, te worden betrokken in zaken, die zij in beginsel afkeurt. Ongegrond is ook de vrees door menige vereeniging nog gekoesterd, dat zij door aansluiting bij eenen krachtig naar buiten werkenden bond eigen zelfstandigheid zoude verliezen. Aan het prijs geven van haar leidend beginsel mag natuurlijk door geene enkele vereeniging zelfs maar worden gedacht; maar dat behoeft ook niet en er bestaat zelfs niet het minste gevaar, dat men bij aansluiting bij den Raad op de vergaderingen eigen overtuiging, eigen inzicht zoude moeten bedekken of verzwijgen. Integendeel, zoo ergens dan is daar de plaats voor een openlijk, luid getuigen, waarbij men zeker is van een welwillend, aandachtig gehoor.

Met het behoud of de verwerping van dit door de meer actieve Leden van den Raad reeds herhaaldelijk aangevallen Artikel XII der Statuten, dat bij alle besluiten van principieelen (natuurlijk niet van administratieven) aard éénstemmigheid voorschrijft, zal de Nationale Raad dan ook staan of vallen. Zonder deze bepaling moet een complex, dat uit de aanéensluiting van vereenigingen van de meest uitéénlopende richtingen bestaat, op den duur onvermijdelijk

uitéenspatten. Bovendien heeft deze bepaling tot resultaat een zich inwerken in elkanders belangen, het bevordert eene wisselwerking, die aan de besluiten van den Raad, wanneer zij dan met algemeene stemmen worden genomen, te meerder kracht verleent. Dat die éénstemmigheid slechts in een betrekkelijk klein aantal gevallen kan worden bereikt en dat daardoor de gelegenheid tot handelend optreden beperkt wordt, moet worden erkend. Toch ontbreekt de gelegenheid daartoe niet. Wanneer men ernstig zoekt, niet naar wat verdeelt, maar naar wat vereenigt, dan zijn er toch punten van algemeen belang, die de verschillende aangesloten vereenigingen gezamenlijk kunnen nastreven. Zoo wendde de Raad zich alreede tot de Regeering in zake de openstelling op gelijken voet voor jongens en meisjes van Rijks Hoogere Burgerscholen en Gymnasia; deed hij eene poging (zij het ook eene vergeefsche poging) om te voorkomen, dat bij de herziening der Gemeentewet in 1904 het noodlottige woordje *manne*lijk werd ingelascht; hij bepleitte de opneming van het personeel van ambachts- en industrie-scholen in de pensioensregeling der leeraren aan niet verplichte Gymnasia en Hoogere Burgerscholen; de benoeming van vrouwen in de bij de invoering der Gezondheids- en Woningwet op te richten Gezondheids-Commissies; de opneming van huishouidarbeidsters in de Ongevallenwet; ook wendde de Raad zich tot de Regeering om aan te dringen op eene wettelijke regeling van het Bewaarschool-onderwijs, op Grondwets-herziening ten einde te komen tot staatkundige gelijkstelling van man en vrouw, op gelijkstelling van examen-eischen en bevoegdheden van inspecteurs en inspectrices bij den arbeid, op benoeming van vrouwen in de Staats-Commissie voor Grondwetsherziening. (Zie de volledige lijst der sinds de oprichting van den Raad ingediende adressen aan het slot van dit artikel). Tot al deze bemoeiingen bleken telkenmale de Leden éénstemmig te zijn. Maar al ware het anders geweest en al ware er nimmer gelegenheid geweest om naar buiten handelend op te treden, de Nationale Vrouwenraad heeft niet in de eerste plaats te handelen, maar te zijn. Al ware door zijne stichting niets meer bereikt dan het op geregelde tijden samen komen van denkende, arbeidende vrouwen uit alle oorden des lands, dan ware de oprichting van den Raad daarmee alleen reeds gerechtvaardigd. De gewone, eenvoudige omgang en kennismaking van personen

onderling is eene zaak van groote beteekenis en ver strekkende gevolgen.

Het bij aansluiting te winnen voordeel is voor eene vereeniging reeds daardoor alleen allerminst denkbeeldig, maar inderdaad zeer wezenlijk te achten. De rapporten aangaande hare werkzaamheid door de aangesloten vereenigingen op de jaarvergaderingen uit te brengen geven eenerzijds rijkelijk gelegenheid tot het maken van propaganda, anderzijds tot het toetsen van eigen werk aan dat van anderen; somtijds tot aanmoediging en rechtmatigen trots, somtijds ook tot beschaming en vernieuwden prikkel. Van den Nederlandschen Vrouwen dag, zooals men de samenkomsten van den Raad wel eens noemt, keerde menige afgevaardigde reeds terug niet alleen verrijkt met de aanwinst van nieuwe leden voor hare vereeniging, maar ook met tal van praktische wenken aan het werk van zuster vereenigingen ontleend. Ter verkrijging van den in menig opzicht onmisbaren steun van Regeeringswege, van subsidies bijv., en om gezamenlijk bij 's Lands Hooge Regeering op wetswijziging te kunnen aandringen, is aansluiting bij den Raad mede een krachtig middel, omdat bij punten, die niet allen aangesloten vereenigingen gelijkelijk ter harte gaan, gelijkgezinden elkander in den Raad zoo veel gemakkelijker kunnen bereiken om te komen tot een gemeenschappelijk indienen van adressen en dergelijke.

Van groote beteekenis zijn ook de openbare samenkomsten, die de Raad aan zijne jaarvergaderingen pleegt te verbinden, ter openlijke bespreking van eenig vraagstuk van actueel belang; als bijv. over vrouwenkiesrecht, over de rechtspositie van het buitenechtelijk kind, over de verantwoordelijkheid van den kooper, over de sociale beteekenis van het feminisme, over de wijze waarop aan de gehuwde vrouw zoude kunnen worden verzekerd eenig wettig recht op een deel van het inkomen van haren echtgenoot, over internationalisme, over den loonarbeid der gehuwde vrouw. In 1904 was de openbare samenkomst bijzonder belangrijk, want op initiatief van den Raad was toen belegd voor die gelegenheid het eerste Congres voor Kinderbescherming hier te lande en de nawerking van dit Congres, dat werd gehouden in den tijd, gedurende welken de invoering der zogenaaemde Kinderwetten, nadat deze door de beide Kamers der Staten-Generaal waren aangenomen, zoolang op zich

deed wachten, heeft zich krachtig doen gevoelen. Naast die openbare samenkomsten zijn ook de gemeenschappelijke maaltijden, die de jaarvergaderingen van den Raad plegen te besluiten en de bidstond voor haar, die dat verlangen, welke er aan voorafgaat, twee zeer wezenlijke elementen in dat onderling verkeer, die onderlinge samenwerking van vereenigingen van de meest uitéénlopende richtingen, waardoor de Nationale Vrouwenraad met volle recht kan worden genoemd de schoonste uiting van het feminisme in ons land.

Aan den eersten oproep tot aanéensluiting in eenen Nationalen Vrouwenraad van Nederland werd in het najaar van 1898 reeds dadelijk gevolg gegeven door 24 Vereenigingen. Sedert vielen sommigen af en traden andere toe, zoodat het Ledental van den Raad thans is gestegen tot ruim dertig Leden, verdeeld in vijf Groepen. Van deze groepen omvat Groep I de vereenigingen, die op het gebied der zedelijkheid werkzaam zijn: vereenigingen ter bevordering der openbare zedelijkheid, ter bestrijding van alcoholisme, van prostitutie zijn daarin vertegenwoordigd. Als de corporaties, die tot deze groep behooren, rapport uitbrengen, hoort men beurtelings de meest uitéénlopende meeningen verkondigen. Maar daarin juist komt de treffende eigenaardigheid van den Raad helder aan het licht: waar elders zoude men ooit eene gelegenheid vinden om een onderwerp zoo van alle kanten te bezien, om de waarheid van wat men bij geruchte heeft vernomen te toetsen aan de stellige verzekeringen der woordvoersters. Groep II bestaat uit vereenigingen, voor maatschappelijk werk, voor Toynbee-werk, voor volksbibliotheeken en wat dies meer zij; ook deze vereenigingen staan op verschillend standpunt, maar de leidende beginselen zijn er toch niet zoo uitéénlopend als in de eerste groep. Groep III omvat de vereenigingen, die voor de uitbreiding van den werkkring der vrouw in steeds meer beroepen en bedrijven werkzaam zijn. Daar staat bovenaan de Nationale Vereeniging voor Vrouwenarbeid, die, evenals de Vrouwenraad zelf, is voortgekomen uit de Nationale Tentoonstelling van Vrouwenarbeid, wier archief en batig saldo zij erfde. Haar eerste werk is geweest het oprichten van een Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid tot het verzamelen en verstrekken van gegevens den arbeid der vrouw betreffend op ieder gebied en in iederen vorm. De met eere bekende oudste Vrouwenvereenigingen Arbeid Adelt en Tesselschade, be-

hooren mede tot deze afdeling. Groep IV omvat de corporaties, die op sociaal-politiek gebied werken, die er naar streven voor de vrouw een aandeel te verwerven in het bestuur van stad en land en die er voor trachten te waken, dat de verschillende regeeringslichamen de belangen der vrouwelijke ingezetenen niet verkorten, of soms eenvoudig weg vergeten. Hiertoe behooren onder meer: de Vrije Vrouwenvereniging, de Groningsche Vrouwenbond, de Vereeniging ter verbetering van den Rechtstoestand der Vrouw etc. om ze hier niet alle te noemen. Groep V, die der vrouwenvakverenigingen, telt nog slechts enkele leden, en dat terwijl het aantal vrouwenvakverenigingen in de laatste jaren legio is geworden. Dat, zoo als men wel eens hoort beweeren, de aan den Raad te betalen jaarlijksche contributie, — 3 % van het minimum jaarlijksch vereenigingsinkomen, — te hoog zoude zijn, kan niet wel de oorzaak wezen, dat deze groep zich zoo langzaam uitbreidt; de hoofdoorzaak zal wel zijn miskennen van de kracht, die van aanéensluiting kan uitgaan.

Hoe bont en samengesteld het complex dezer bij den Nationalen Vrouwenraad aangesloten vereenigingen ook wezen moge, dat deze nu reeds vertegenwoordigt het hedendaagsche streven der Nederlandsche vrouwen in zijn geheel, mag allerminst worden beweerd. Maar vroeg of laat toch zal die Raad in den waren zin des woords het miniatuurbeeld, het inbegrip der geheele Nederlandsche vrouwenbeweging vertoonen en zal het haar gelukken, de macht van traditie en vooroordeel te overwinnen en de teleurstelling van diegenen, die aanvankelijk meenden van dezen Nationalen Bond te mogen verwachten, dat hij bepaalde eischen zoude stellen, bepaalde hervormingen met kracht ter hand nemen. Naarmate men leert begrijpen, dat de Nationale Vrouwenraad niets anders moet en mag zijn dan een middelpunt ter vergelijking en bestudeering van plannen en ondervindingen, eene gelegenheid om te komen tot onderlinge samenwerking, naar die mate zal de Raad groeien en zich uitbreiden en in waarheid worden eene nationale kracht.

Wat iedere Nationale Vrouwenraad voor eigen land tracht te zijn, dat wil de Internationale Vrouwenraad, dien zij te zamen vormen, zijn voor de geheele wereld. In 1893 te Chicago, na de daar gehouden wereldtentoonstelling opgericht, telt hij nu reeds 22 aangesloten Nationale Vrouwen-

raden van even zoo vele verschillende volken. Om de vijf jaren komt deze Internationale Vrouwenraad in openbare samenkomst bijéén; en wanneer hij niet vergaderd is, wordt het werk voortgezet door verschillende Permanente Commissies, waarin iedere Nationale Vrouwenraad door ééne eigene afgevaardigde is vertegenwoordigd. De voornaamste dier Comités zijn die voor den vrede, voor vrouwenkiesrecht, voor éénheid van moraal en bestrijding van den handel in vrouwen en meisjes, voor immigratie en emigratie, voor volksgezondheid, voor opvoeding en opleiding na volbrachten schooltijd, voor bestudeering der wetten, die in de verschillende landen de positie van vrouwen en kinderen regelen.

Zoo komt door den Internationalen Vrouwenraad een overzicht van het streven der vrouwen over de gansche wereld tot stand, en zoo worden onderlinge kennismaking en waardeering onder haar bevorderd, terwijl de buitenstaanden steeds zien groeien de macht dier georganiseerde vrouwenbeweging, die langzaam maar zeker bezig is de maatschappij te hervormen ten bate van het gezin: van man, vrouw en kind.

Lijst der sedert de oprichting van den Raad ingezonden adressen.

1. Adres om gelijkstelling bij de toelating van jongens en meisjes op H. B. S. en Gymnasia.
2. Adres van adhaesie voor tot standkoming van een rijks-wet in zake het verbod van bordeelen.
3. Verzoek aan den Centralen Raad van volksgezondheid om openstelling van bad- en zwem-inrichtingen ook voor vrouwen op dezelfde voorwaarden als voor mannen.
4. Adres aan de regeering om een of meer vrouwen te benoemen in de commissie van onderzoek naar de toestanden in Deli.
5. Adres aan de Koningin om de moeder evenveel recht te geven op het spaarbankboekje van haar kind als de vader heeft.

6. Adres aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel om huishouderarbeidsters op te nemen in de Ongevallenwet.
7. Adres aan de Regeering tot wettelijke regeling van de examens van bewaarschoolhouderessen.
8. Adres in zake Vrouwenkiesrecht.
9. id. id. adjunct-inspectrices van den arbeid.
10. id. id. regeling art. 4 van de arbeidswet.
11. id. id. Personeele belasting weduwnaar.
12. id. id. echtscheiding.
13. id. id. grondwetsherziening.

*Het Dagelijksch Bestuur van den
Nationalen Vrouwenraad.*

- Mej. E. BAELDE, *Eere-Presidente*,
Kortenaerstraat 11, Rotterdam.
- Mevr. H. VAN BIEMA—HIJMANS, *Presidente*,
Prins Mauritslaan, 's-Gravenhage.
- Mej. JOHANNA W. A. NABER, *Vice-Presidente*,
Van Eeghenstraat 5, Amsterdam.
- Mevr. C. A. DE JONG VAN BEEK EN DONK—
KLUYVER, *1e Secretares*,
Theresiastraat 51, 's-Gravenhage.
- Mevr. C. RAMONDT—HIRSCHMANN, *2e Secretares*,
Jac. v. d. Doesstraat 107, 's-Gravenhage.
- Mevr. Mr. C. M. WERKER—BEAUJON,
Penningmeesteres,
Willem de Zwijgerstraat 1a, Utrecht.
- Mevr. Mr. C. BAKKER—VAN BOSSE,
Gentsche straat 62, Scheveningen.
- Mevr. W. VAN ITALLIE—VAN EMBDEN,
Witte Singel, Leiden.
- Mej. H. C. SANDT VAN NOOTEN, *Archivaris*,
Waldeck Pymontkade 141, 's-Gravenhage.

